

Historische timmer beschikbaar in les

Op menig Hollandse zolder zijn wel een paar oude gereedschappen bewaard gebleven. Nog van opa geweest, is vaak het verhaal. Bijzonder natuurlijk, maar niet uniek. Dat is de collectie van Joop van Druten wel. Maar liefst 300 stuks historische timmergereedschappen verzamelde hij tijdens zijn leven. Zagen, beitels, dissels, zweihaken, schaven, hamers, boren, tangen, passers, te veel om op te noemen en in alle soorten en maten. Het Nationaal Restauratie Centrum stelt deze gereedschappen tegen een kleine vergoeding beschikbaar aan onderwijsinstellingen en monumentenorganisaties in de vorm van 'leskisten', met daarin een representatieve selectie van circa 20 stuks. Belangstelling om een kist in bruikleen te krijgen? Neem dan contact op met het NRC: info@restauratiecentrum.nl. Bijgaande foto's geven een impressie van enkele gereedschappen uit de collectie.

gereedschappen kisten

Schaven algemeen

In de collectie van Joop van Druten is een groot aantal verschillende schaven opgenomen, met ieder zijn eigen toepassing en vormgeving. De meest bekende schaven zijn houten blokschaven, rijschaven, voorlopers, profiel- en sponningschaven. Ook zijn er grond- en boorschaven in de verzameling aanwezig. De vormgeving van de schaaf wordt bepaald door de toepassing en de wijze waarop de schaaf in de hand ligt. Om een goed werkstuk te kunnen maken moet de schaaf goed in de hand liggen. Maar belangrijker nog is de stand van de beitel in de schaaf. Ook moet de beitel scherp zijn.

Een beitel op een juiste wijze geslepen bepaalt de afwerking van het werkstuk.

Kleine schaven, voor het fijne werk

In de collectie komen we een aantal bijzondere meubelmakerschaafjes tegen. De schaaftjes zijn bijzonder vanwege het formaat en toepassing. Door de vormgeving en het aangebrachte houtsnijwerk zijn ze een genot om naar te kijken en mee te werken.

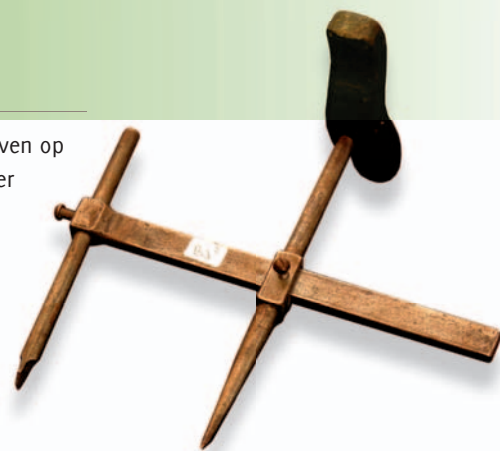

Profiel- en sponningschaven

In de collectie zijn alle soorten schaven vertegenwoordigd: houten blok- en rijschaven, voorlopers, hol- en bolschaven, handzoetschaven, meubelmakerschaven, profiel- en sponningschaven. Ook een schaaf met drie beitels vinden we in de collectie, het toe te passen profiel was niet in één beitel te slijpen. Er bestaan zelfs schaven met vijf beitels.

Passers

Om een cirkel of boog af te schrijven op hout, metaal en zelfs steen, zijn er veel soorten passers in omloop. Steekpassers, voetjespassers, krompassers en stokpassers. In de collectie zijn houten en metalen stokpassers te vinden. De stokpassers zijn er in verschillende maten.

Zagen

De zagen zijn onder te verdelen in handzagen, schrobzagen, toffelzagen en trekzagen. Ook zijn deze in te delen naar beroepsgroep, zoals timmerman, meubelmaker en orgelbouwer. Een bijzonder zaagje in de collectie is een fineerzaagje, klein en fijn.

Kleine sponningschaven

Veelal gebruikt voor het fijne werk door meubelmakers. Deze schaven zijn te vinden in allerlei soorten profielen zoals hol- en bolschaven en profielen zoals kralen, holletjes, bolletjes, etcetera.

Kruishouten

Ook in de hedendaagse werkplaatsen bij aannemers wordt nog steeds, in een meer moderne vormgeving, een kruishout toegepast. Vaak wordt een enkel kruishout gebruikt. Een dubbel verstelbaar kruishout wordt toegepast om een pen- en gatverbinding af te schrijven.

Grondschaaf of trappenmakers schaaaf

Deze schaaaf wordt gebruikt voor het op diepte en vlak schaven van gaten voor verbindingen. De nesten in de trapbomen werden ook vaak met deze schaaaf uitgediept, vandaar de naam trappenschaaf.

Beitels

Steekbeitels, draaibeitels voor draaibanken herkenbaar aan een lang heft, steek- en vermedgutsen. In de collectie een aantal hak- of vermoerbeitels. Vanwege de grote houtzwaarte, die vaak in een monumentaal pand werd toegepast, waren er lange, zware en stevige beitels nodig om de gaten voor de pen en gatverbinding in moerbalken te hakken.

Schrijfhaken

Schrijfhaken zijn er in allerlei materialen, zoals kunststof, metaal en hout. Ook de vorm en maat van de haken verschilt enorm en is afhankelijk van de toepassing. Vlakke zeskant-haken, vlakke achtkanthaken, plaatwinkelhaken, smids-winkelhaken, blokhaken, flenshaken, schrijfhaken, verstekhaken en zwichhaken. Afgebeeld is een dubbele zwichhaak.

Joop van Druuten (1933-2012) werkte 58 jaar lang als bouwkundig tekenaar bij Rappange Architecten in Amsterdam. Hij verzamelde timmergereedschappen en bouwde tijdens zijn leven een indrukwekkende collectie op. Na zijn dood werd deze collectie aan de Stichting Amsterdams Monumenten Fonds (AMF) geschonken. Het AMF richt zich op de bevordering van het gebruik van en de toegankelijkheid tot monumenten voor een zo breed mogelijk publiek. Dit gebeurt door het verstrekken van financiële bijdragen aan diverse projecten en publicaties. Vanuit educatief oogpunt achtte het AMF het zinvol om de collectie gereedschappen over te dragen aan het Nationaal Restauratie Centrum (NRC), een kennis- en cursusinstituut gevestigd in Amsterdam. Het NRC heeft de collectie gedocumenteerd en verdeeld over 7 leskisten, die in bruikleen worden gegeven aan onderwijsinstellingen en monumentenorganisaties. Het NRC gebruikt een deel van de collectie ook zelf binnen het eigen cursusprogramma.